

Patostreamy

W OPINII POLSKICH INTERNAUTÓW

84
590
546823
1297890
7804
42

846
426256324726
792929
67
8839052688890
906665

91%

Raport z ogólnopolskich badań społecznych

...
NASK
thinkstat

Patostreamy

w opinii polskich internautów

Dział Badań Rynku i Opinii

Redakcja:

dr Rafał Lange

Zespół badawczy:

dr Rafał Lange

dr Agnieszka Ładna

Filip Konopczyński

Mariola Kowalczyk

The logo for NASK (Państwowy Instytut Badawczy) is displayed in a bold, blue, sans-serif font.

NASK Państwowy Instytut Badawczy

Warszawa 2019

ISBN: 978-83-65448-15-6

Wstęp

Powstanie i rozwój internetu spowodowały transformację sposobów, w jaki się porozumiewamy i pozyskujemy informacje o świecie. Jedną z konsekwencji była rewolucja medialna, która wywiera wpływ na gospodarkę, kulturę, politykę, edukację czy wychowanie. Druk, telewizję, radio zastępują formaty sieciowe: memy, wpisy na portalach społecznościowych, amatorskie fotografie, wideo blogi czy nadawane na żywo „streamy”. Zmiana struktury medialnej zmieniła także środowisko, w którym następuje uspołecznianie dzieci i młodzieży. Socjalizacja w coraz większym stopniu odbywa się poza świadomością rodziców, opiekunów czy nauczycieli.

Jednym ze zjawisk, które wywołują niepokój w kontekście wpływu dostępnych w internecie treści na rozwój psycho-społeczny dzieci i młodzieży są tzw. patostreamy. To materiały wideo transmitowane na żywo w internecie, w których prezentowane są treści wulgarne, obsceniczne, szokujące lub brutalne. Autorów patostreamów motywuje chęć zwrócenia na siebie uwagi, wzbudzenia kontrowersji, często związana z konkretnym wynagrodzeniem z wpłat bądź reklam. Patostreamy skierowane są najczęściej do osób młodych – w tym także niepełnoletnich.

Współcześnie o tym, co obejrzą dzieci, decydują automatyczne algorytmy, które często same rekomendują i wyświetlają materiały, które nie są przeznaczone dla młodszych odbiorców i mogą być dla nich szkodliwe. Oferta firm telekomunikacyjnych pozwala na przesyłanie i odbieranie coraz większej ilości danych, a przy tym w polskich domach rzadko używa się narzędzi blokujących treści niepożądane. Z wielu badań (m.in. NASK PBS 2019) wynika, że rodzice i nauczyciele rzadko mają świadomość oraz realną wiedzę o tym, co dzieci w wieku szkolnym faktycznie robią w sieci. Wszystko to sprawia, że zjawisko tzw. patostreamów jest tematem wywołującym publiczną debatę. Biorą w niej udział rodzice, opiekunowie i nauczyciele, a także badacze, organizacje społeczne, dziennikarze i politycy.

W tym kontekście, Dział Badań Rynku i Opinii Thinkstat NASK PIB przeprowadził w czerwcu 2019 r. badanie społeczne poświęcone opisowi problemu patostreamów w obszarach takich jak skala występowania, osobiste doświadczenie i ocena zjawiska. Wyniki badania pozwalają na lepsze zrozumienie skali zjawiska, a co za tym idzie, znalezienie skutecznych i adekwatnych metod zmniejszenia jego negatywnych skutków

Nota metodologiczna

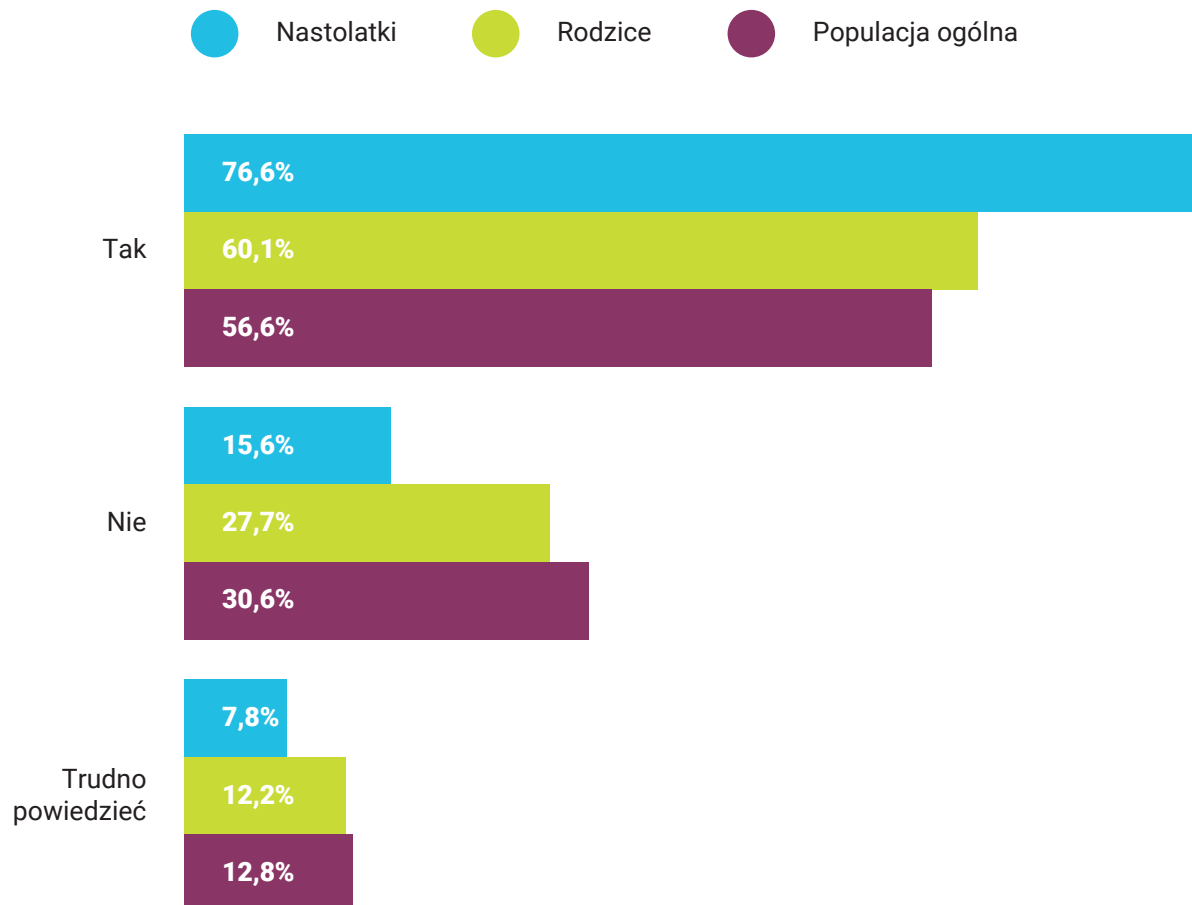
Badanie zostało przeprowadzone w czerwcu 2019 r. metodą CAWI (computer assisted web interview) na panelu badawczym Ariadna. Badanie zrealizowano na ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie respondentów (n=1013), powyżej 15 roku życia. Warstwy do badania zostały przygotowane na podstawie danych z badania NetTrack. Baza danych została poddana wogom, według zmiennych takich jak: wiek, płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie i dochody.

I. DOŚWIADCZENIE ZJAWISKA

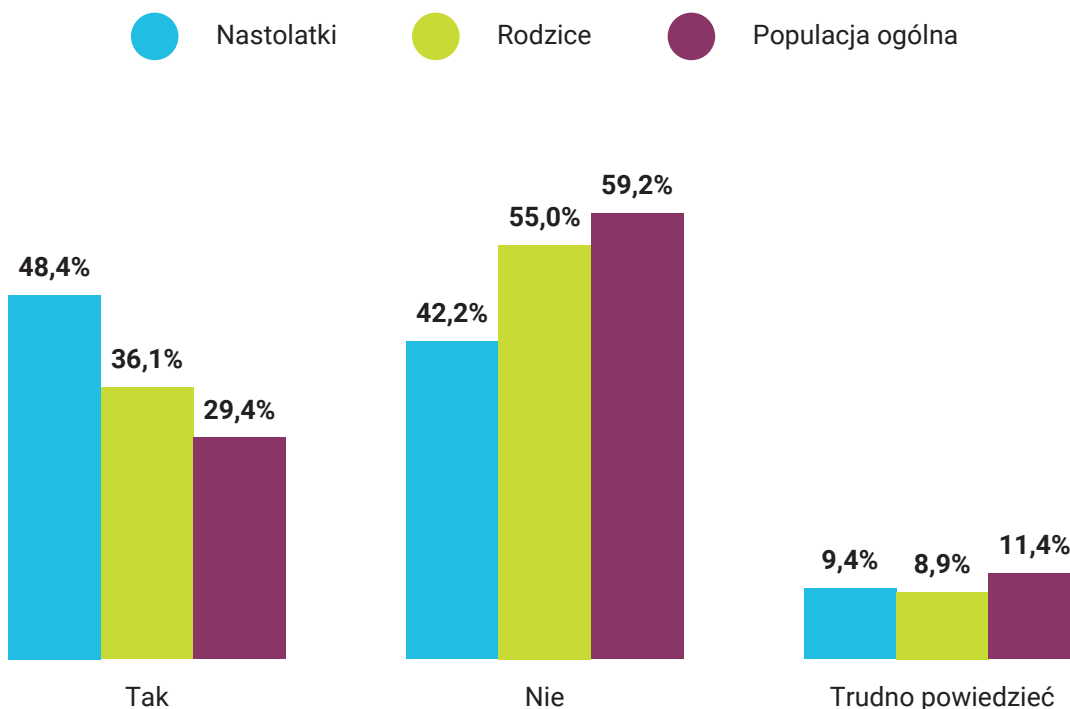
- Większość badanej populacji wie, co to są patostreamy: wiedzę taką posiada 56,6% populacji ogólnej, w tym 60,1% rodziców i 76,6% nastolatków (15-19 lat).
- Znajomość problemu patostreamów najczęściej deklarują młode osoby z wyższym wykształceniem, z dużych miast (pow. 500 tys. mieszkańców), żyjące w gospodarstwach domowych o średnich i stosunkowo wysokich dochodach. Pozytywną obserwacją jest lepsza znajomość problemu wśród osób wychowujących dziecko do 18 roku życia niż osób nieposiadających dziecka w tym wieku.

Wykres 1. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy znasz choćby ze słyszenia zjawisko tzw. patostreamów?”, dla populacji ogólnej, nastolatków w wieku 15-19 lat i rodziców (n=1013).

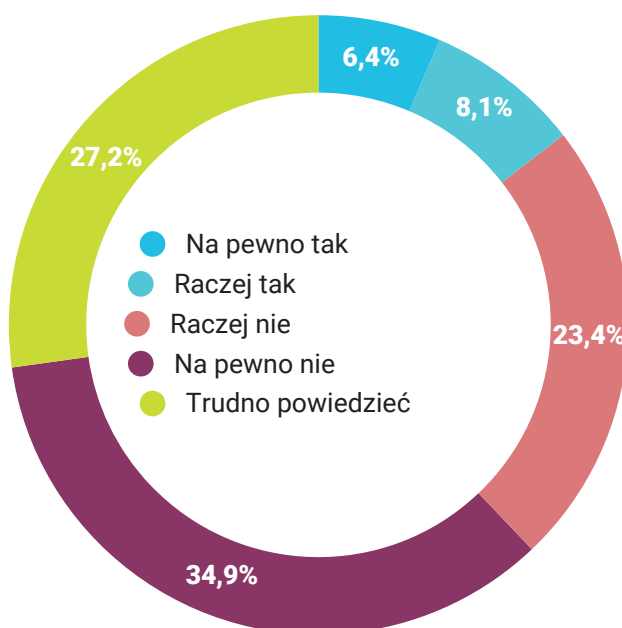
- Blisko co trzeci respondent (29,4%) deklaruje, że natrafił w internecie na treści typu patostream w ostatnich 6 miesiącach. Odsetek ten jest nieznacznie wyższy w populacji rodziców, a w populacji nastolatków (15-19 lat) już stosunkowo bardzo wysoki – 48,4%.
- Statystycznie najczęściej kontakt z patostreamami mają młodzi mężczyźni (15-24 lat), z wykształceniem podstawowym lub średnim, mieszkający w małych i średnich miastach, żyjący w gospodarstwach domowych o niskich i średnich dochodach.

Wykres 2. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy w ciągu ostatnich 6-ciu miesięcy natrafiłeś(aś) w internecie na patostreamy?”, dla populacji ogólnej, nastolatków w wieku 15-19 lat i rodziców (n=113).

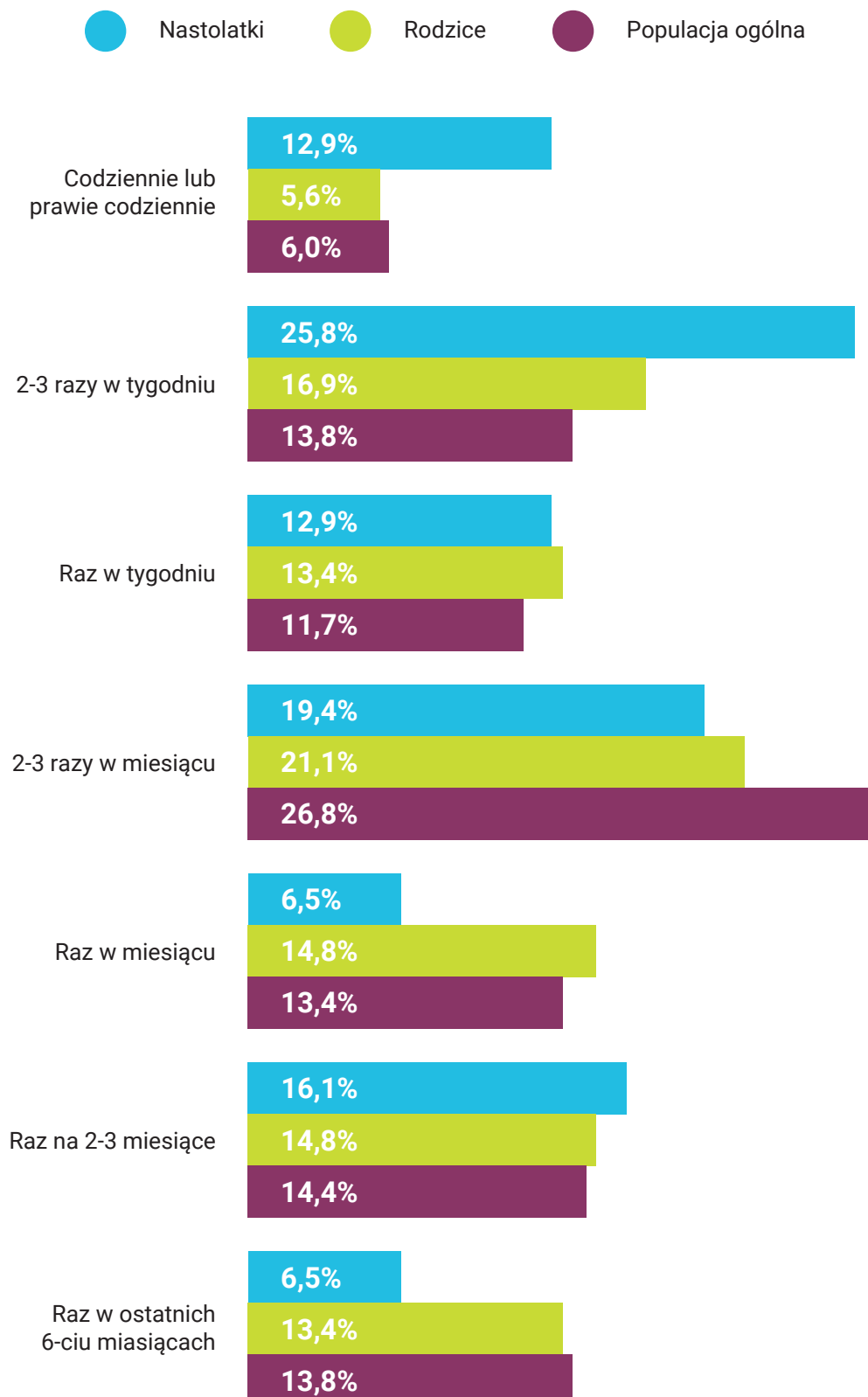
- Tylko 14,5% badanych rodziców twierdzi, że ich dziecko/dzieci oglądało patostreamy w internecie. Zdecydowana większość rodziców deklaruje, że ich podopieczni nigdy nie oglądali patostreamów (58,3%). Co czwarty ankietowany rodzic (27,2%) nie posiada takiej wiedzy.
- Rodzice, którzy nie mają wiedzy o treściach oglądanych przez ich dzieci to najczęściej osoby w wieku średnim 35-54 lat, z wykształceniem średnim, mieszkające w małych i średnich miastach, żyjące w gospodarstwach domowych o niskich dochodach. Stosunkowo częściej taką niewiedzą wykazują się ojcowie niż matki.

Wykres 3. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy Twoje dziecko lub dzieci kiedykolwiek oglądały patostreamy w internecie?” dla populacji rodziców (n=1013).

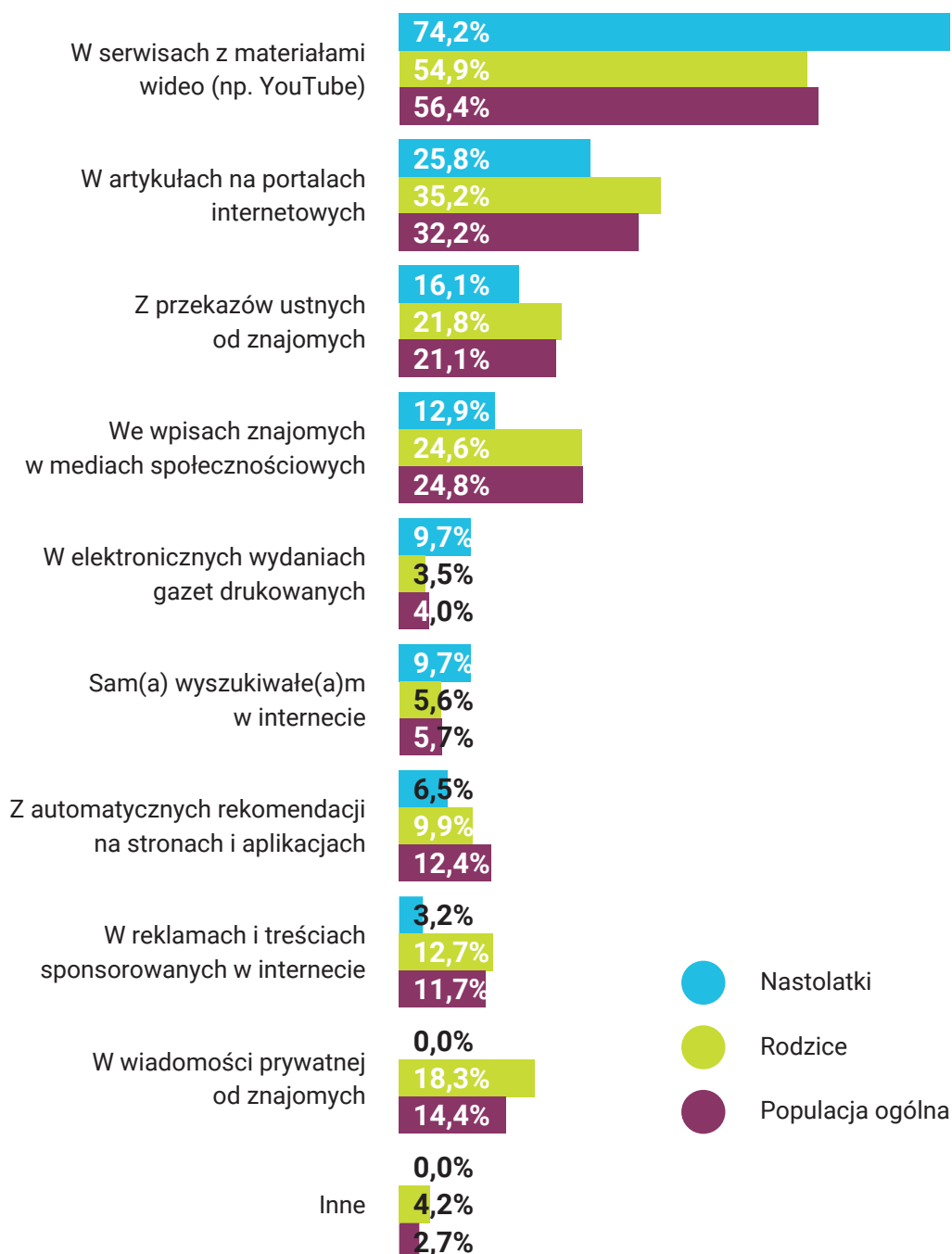
- Średnio (mediana) respondenci natrafiają na patostreamy w internecie 2-3 razy w miesiącu. Stosunkowo częściej kontakt z takimi treściami mają nastolatki – średnio (mediana) widzą takie treści raz w tygodniu.
- Do osób o wysokich frekwencjach kontaktu z patostreamami należą młodzi mężczyźni do 35 roku życia, ze średnich miast najczęściej z wykształceniem podstawowym, zasadniczym zawodowym i średnim, żyjący w gospodarstwach o stosunkowo niskich i średnich dochodach.

Wykres 4. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Jak często natrafiłeś(aś) na patostreamy w internecie w ciągu ostatnich 6-ciu miesięcy?”, dla populacji ogólnej, nastolatków w wieku 15-19 lat i rodziców (n=113).

- Najczęściej badani trafiali na treści patostreamowe w serwisie YouTube (56,4%), następnie na portalach internetowych (32,2%), we wpisach znajomych w mediach społecznościowych (24,8%) i poprzez przekaz ustny od znajomych (21,1%).
 - W populacji rodziców rozkłady odpowiedzi są bardzo podobne, natomiast w przypadku nastolatków (15-19 lat) zaobserwowano zdecydowaną dominację źródła w postaci serwisu YouTube (74,2%) oraz znacznie relacyjnie mniejszą popularność trajektorii via wpisy znajomych w mediach społecznościowych (12,9%) i artykuły na portalach społecznościowych (25,8%).
- Dzięki analizie statystycznej można wyszczególnić cztery typy trajektorii dotarcia do patostreamów:
 - bezpośrednia** (w serwisie YouTube)
 - pośrednia** (w artykułach na portalach społecznościowych)
 - szeptana** (w wiadomości prywatnej od znajomych; we wpisach znajomych w mediach społecznościowych)
 - eksploracyjna** (sam/a wyszukał/a)

Wykres 5. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „W jaki sposób najczęściej natrafiłeś(aś) na patostreamy w ciągu ostatnich 6-ciu miesięcy?”, dla populacji ogólnej, nastolatków w wieku 15-19 lat i rodziców (n=113).

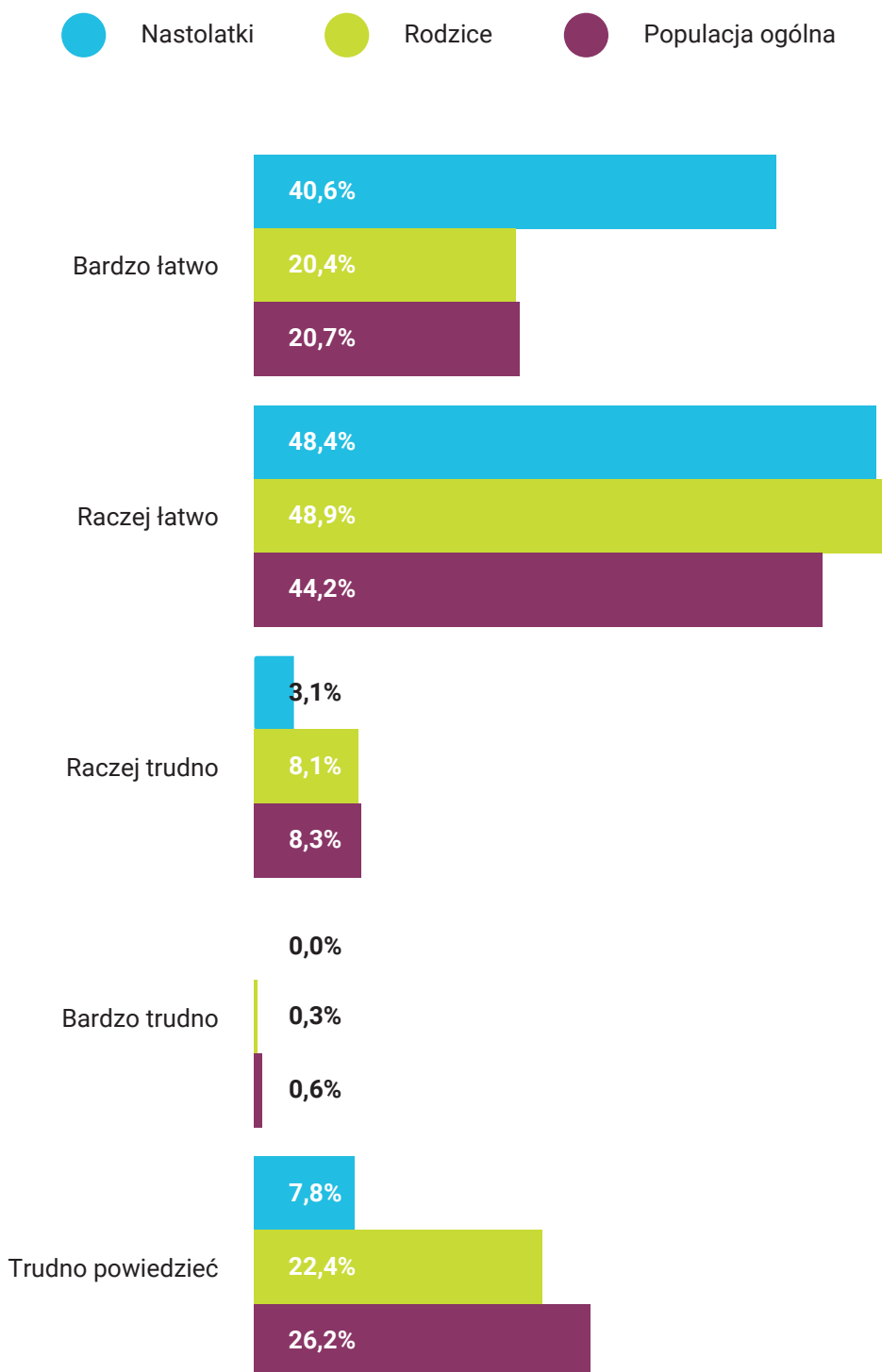

II. DOSTĘPNOŚĆ ZJAWISKA

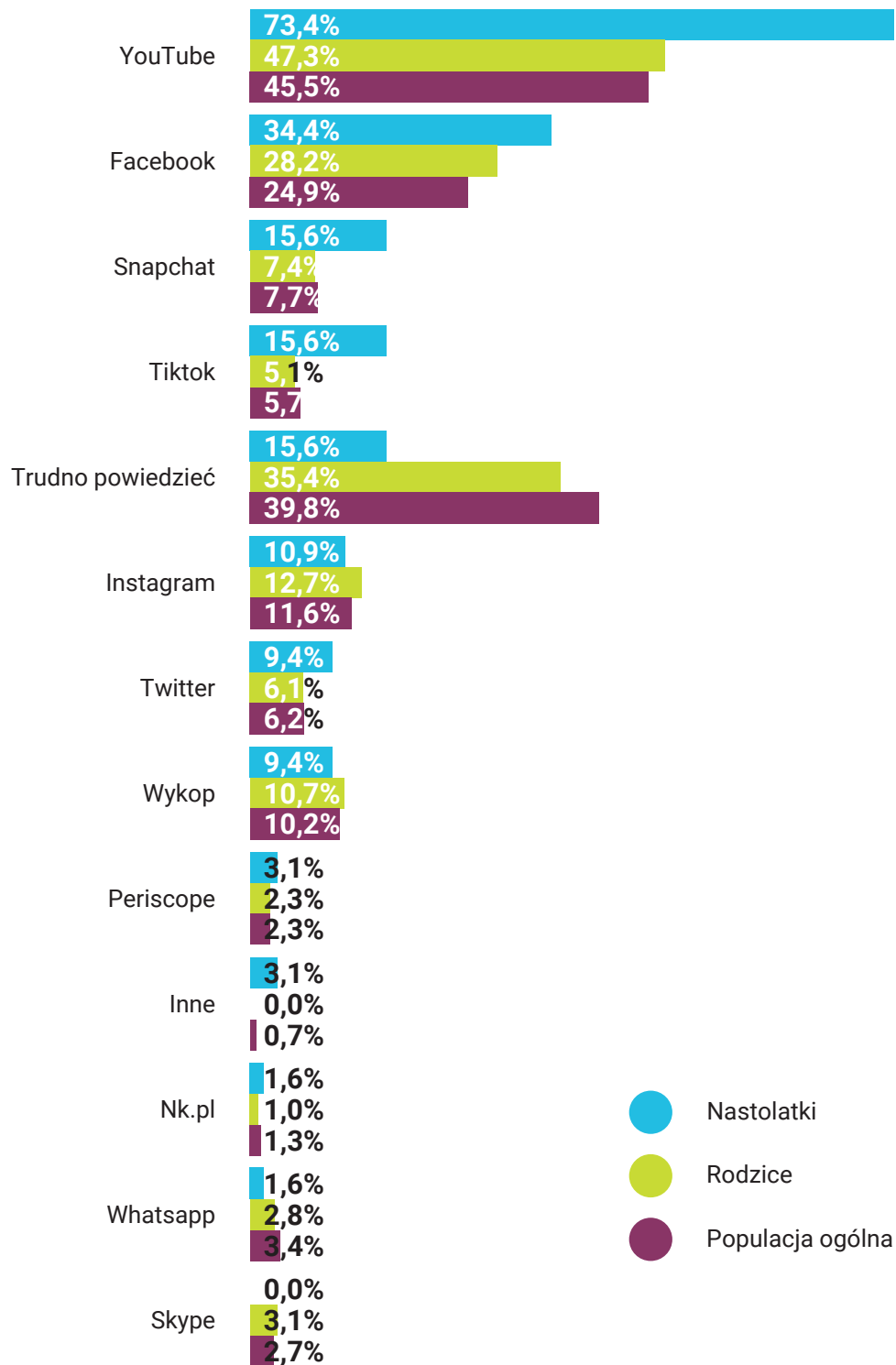
- Większość badanej populacji ogólnej twierdzi, że łatwo jest znaleźć patostreamy w internecie (64,9%), odsetek takich opinii jest jeszcze większy w populacji rodziców (69,3%) i najwyższy wśród nastolatków (89,0%).
- Niestety aż co czwarty badany z całości populacji (26,3%) i co piąty (22,4%) z populacji rodziców nie był w stanie stwierdzić jaka jest dostępność do takich treści w internecie.
- Za pozytywny sygnał można uznać fakt, że badani rodzice w porównaniu do respondentów nieposiadających potomstwa, wykazują się nieznacznie lepszą znajomością tych zagrożeń cyfrowych, rzadziej prezentują opinię, że dostęp do patostreamów jest „trudny”, rzadziej też deklarują brak wiedzy w tym względzie.

Wykres 6. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy według Ciebie w internecie łatwo czy trudno znaleźć patostreamy?”, dla populacji ogólnej, nastolatków w wieku 15-19 lat i rodziców (n=113).

- Według ogółu badanych, najwięcej patostreamów i linków do nich można spotkać na YouTube (45,5%), Facebook-u (24,9%), Instagramie (11,6%) oraz Wykopie (12,2%).
- Natomiast w opinii nastolatków, obok YouTube (73,4%) i Facebook-a (34,4%), opisywane treści można znaleźć w Snapchat-cie (15,6%) oraz TIKTOK-u (15,6%).
- Interesującym jest fakt, że najmłodszy badani w stosunku do starszych respondentów i rodziców mają o wiele mniejsze problemy ze wskazaniem źródła patostreamów, odpowiedź „Trudno powiedzieć” wskazało 39,5% populacji ogólnej, 35,4% populacji rodziców i 15,6% nastolatków (15-19 lat).

Wykres 7. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Na których serwisach społecznościowych według Ciebie jest najwięcej patostreamów lub odnośników do nich?”, dla populacji ogólnej, nastolatków w wieku 15-19 lat i rodziców (n=113).

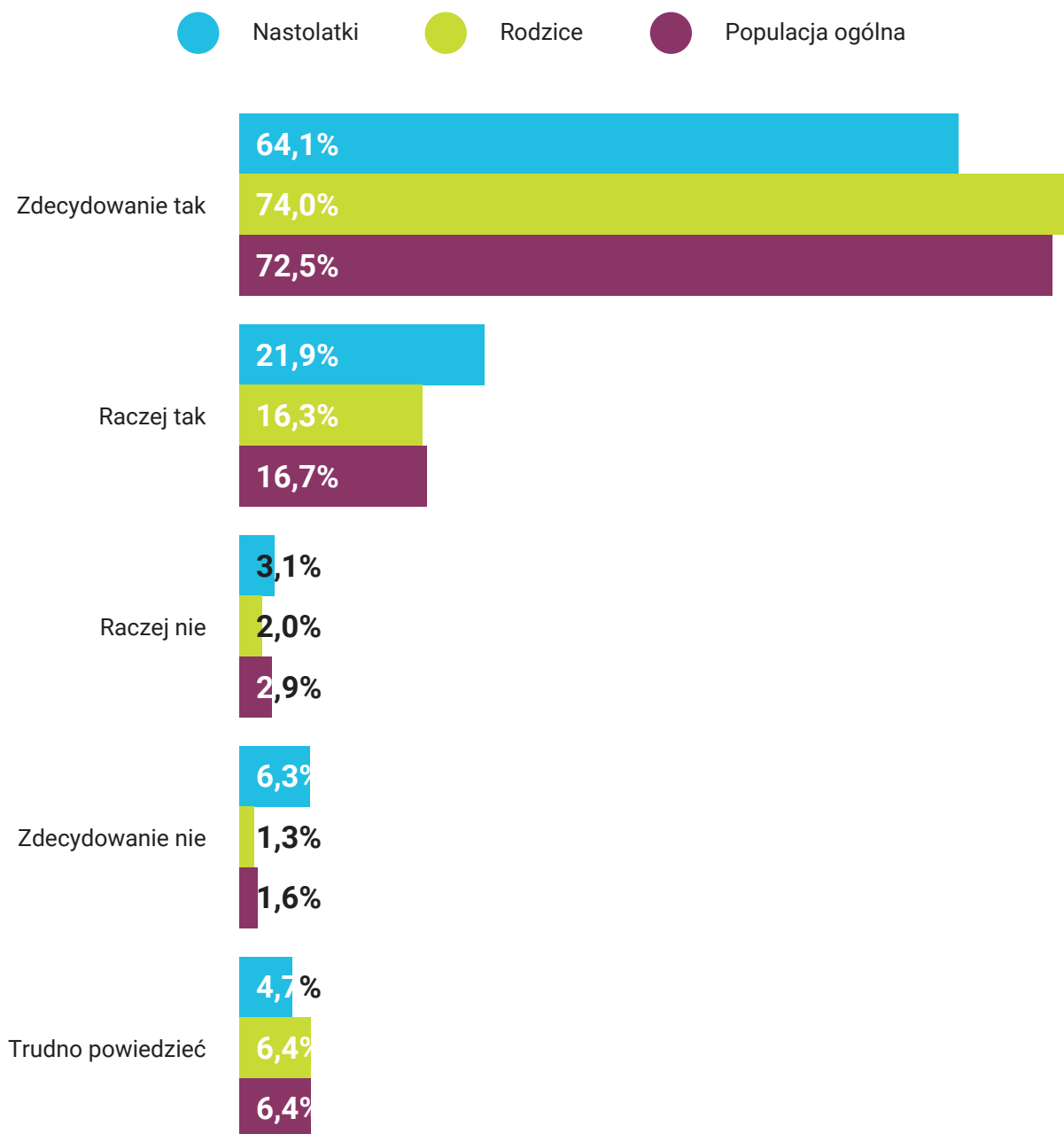

III. OCENA
ZJAWISKA

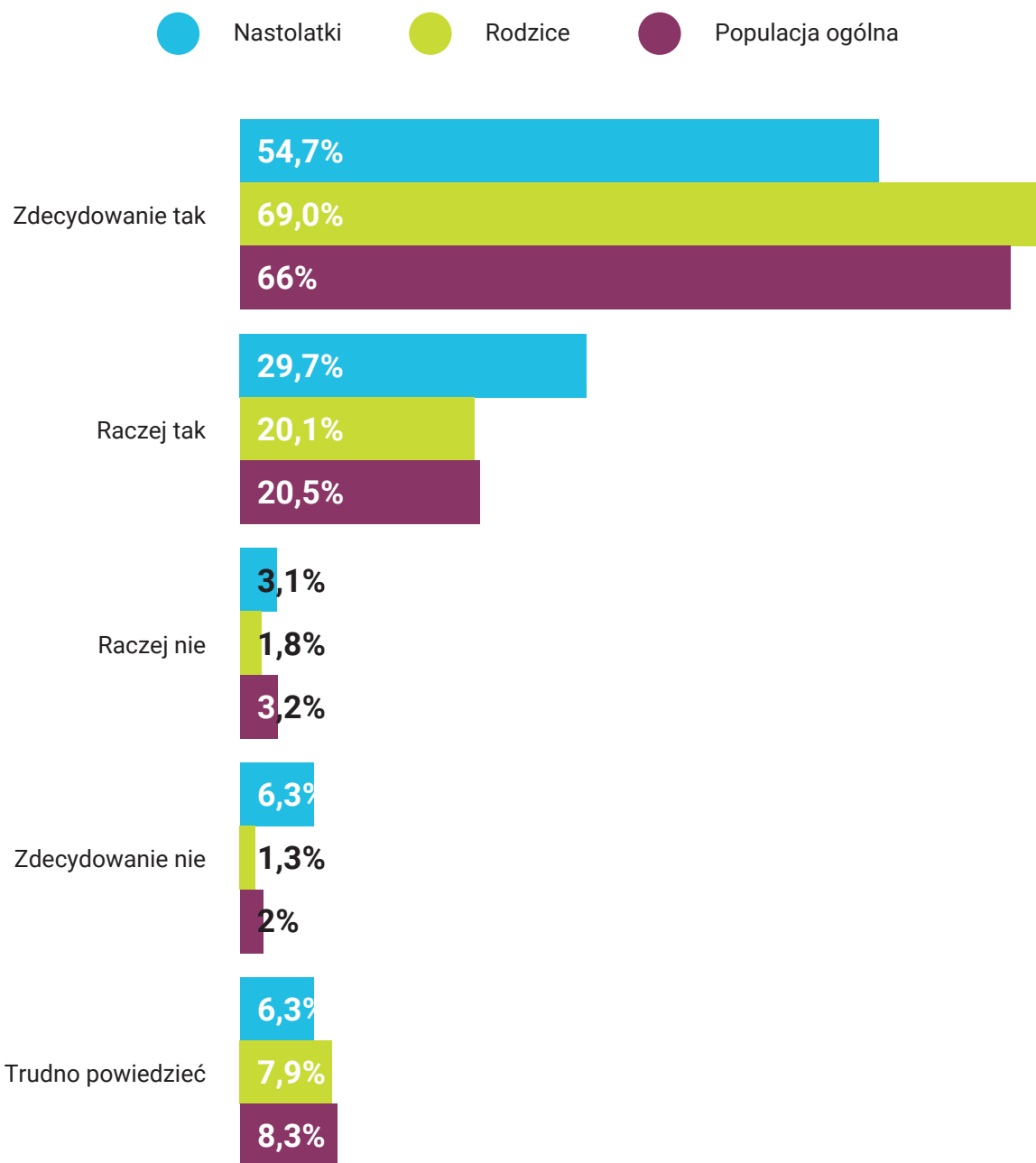
- Zdecydowana większość badanych jednoznacznie twierdzi, że patostreamy są szkodliwe dla dzieci i młodzieży – tak zadeklarowało 89,2% populacji ogólnej, 90,3% populacji rodziców i 86,0% nastolatków. Stosunkowo najbardziej skłonne do opinii przeciwnej są nastolatki w wieku 15-19 lat (9,4% wskazało odpowiedź „nie”).
- Najbardziej krytyczni wobec omawianych treści są respondenci w wieku pow. 45 roku życia ze średnim lub wyższym wykształceniem, o stosunkowo wysokich dochodach, zamieszkujący w średnich i dużych miastach, częściej kobiety niż mężczyźni.
- Zgodnie z przypuszczeniami, wyniki badań pokazują także, że badani rodzice są bardziej krytyczni wobec patostreamów niż osoby nieposiadające dziecka w wieku do 18 roku życia.

Wykres 8. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy według Ciebie patostreamy w internecie są szkodliwe dla dzieci i/lub młodzieży?”, dla populacji ogólnej, nastolatków w wieku 15-19 lat i rodziców (n=113).

- Również w tym przypadku zdecydowana większość badanych uważa, że patostreamy powinny być blokowane i usuwane z sieci – tak zadeklarowało 86,5% populacji ogólnej, 89,1% populacji rodziców i 84,4% nastolatków. Także tutaj, najbardziej skłonne do opinii przeciwnej są nastolatki w wieku 15-19 lat (9,4% wskazało odpowiedź „nie”).
- Najczęściej postulat blokowania treści patostreamowych podnoszą krytyczne wobec omawianych treści osoby w wieku pow. 45 roku życia, z dużych miast, posiadające średnie lub wyższe wykształcenie, o stosunkowo niskich dochodach, częściej kobiety niż mężczyźni.
- Podobnie jak w ocenie patostreamów, badani rodzice częściej postulują blokowanie i usuwanie takich treści z internetu, niż osoby nieposiadające dziecka w wieku do 18 roku życia.

Wykres 9. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy patostreamy w internecie powinny być blokowane lub usuwane?”, dla populacji ogólnej, nastolatków w wieku 15-19 lat i rodziców (n=113).

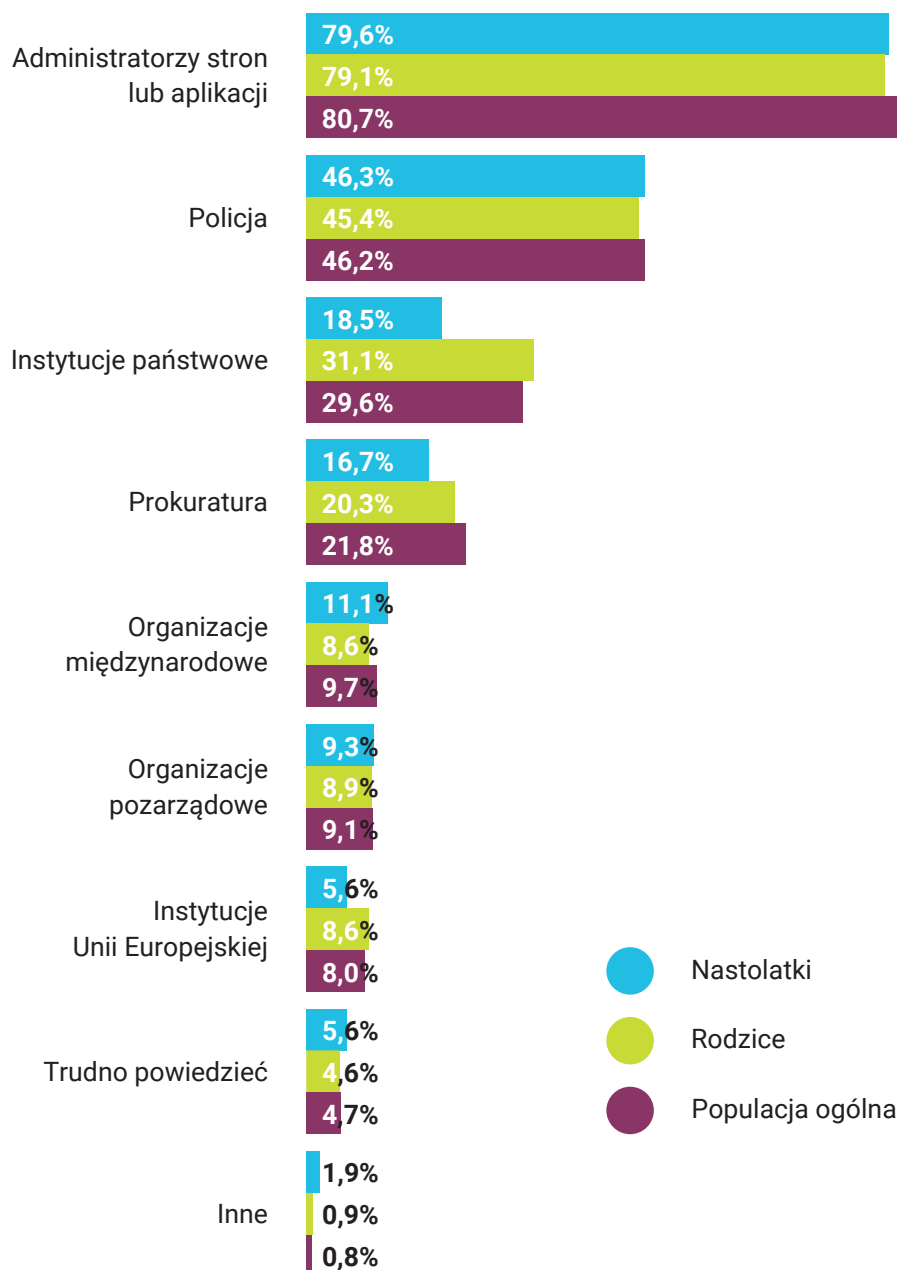

- Dzięki analizie statystycznej wyszczególniono trzy grupy adresatów odpowiedzialności:
 - 1. administratorzy stron i aplikacji**
 - 2. instytucje państwowe wraz z policją i prokuraturą**
 - 3. instytucje pozarządowe, międzynarodowe i instytucje UE**
- Badani odpowiedzialność za ograniczanie dostępu do treści typu patostream w internecie przypisują przede wszystkim administratorom stron i aplikacji (80,7%). W drugiej kolejności policji (46,2%), instytucjom państwowym (29,6%) i prokuraturze

(21,8%). Trzecia grupa adresatów odpowiedzialności jest wskazywana przez badanych stosunkowo najrzadziej: organizacje międzynarodowe (9,7%), organizacje pozarządowe (9,1%), instytucje UE (8,0%).

- Warto podkreślić, że respondenci posiadający dziecko w wieku do 18 lat, w stosunku do osób nieposiadających dziecka w tym wieku, chętniej adresują tę odpowiedzialność do instytucji państwowych, policji, prokuratury (oraz organizacji pozarządowych, międzynarodowych i instytucji unijnych) niż do administratorów stron i aplikacji.

Wykres 10. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Kto według Ciebie przede wszystkim powinien odpowiadać za blokowanie lub usuwanie patostreamów w internecie?”, dla populacji ogólnej, nastolatków w wieku 15-19 lat i rodziców (n=113).

Podsumowanie

Wyniki badania pokazują, że świadomość istnienia zjawiska patostreamów jest wspólna zarówno dla młodego i starszego pokolenia. Mimo stosunkowo dużego odsetka osób, które w sieci regularnie się z nimi spotykają, większość badanych rodziców jest przekonanych, że problem patotreści nie dotyczy ich dzieci. Internauci jednocześnie uważają, że nie ma problemu ze znalezieniem patostreamów w sieci.

Szczególnie „przyjazne” dla tego typu materiałów są serwisy społecznościowe, oferujące transmisję wideo (YouTube, Facebook, wideo czaty). Z badań wynika, że również młodzi internauci uważają patostreamy za szkodliwe zjawisko. Respondenci opowiadają się także za przeciwdziałaniem rozpowszechnianiu patotreści i oczekują tego przede wszystkim od administratorów stron i portali.

Warto zapamiętać

- Ponad połowa (56,6%) ogólnej populacji badanych, w tym 60,1% rodziców i 76,6% nastolatków (15-19 lat) wie czym są patostreamy.
- Respondenci średnio (mediana) natrafiają w internecie na patostreamy 2-3 razy w miesiącu.
- Prawie jedna trzecia badanych (29,4%) deklaruje, że natrafiła w internecie na treści typu patostream w ostatnich 6 miesiącach. Wśród osób w wieku 15-19 odsetek ten wynosi prawie 50%.
- Najczęściej wskazywanym źródłem patotreści jest serwis YouTube (74,2%).
- Można wyszczególnić cztery typy trajektorii dotarcia do patostreamów
 1. **bezpośrednia** (w serwisie YouTube)
 2. **pośrednia** (w artykułach na portalach społecznościowych)
 3. **szeptana** (w wiadomości prywatnej od znajomych; we wpisach znajomych w mediach społecznościowych)
 4. **eksploracyjna** (sam/a wyszukał/a)
- Blisko 14,5% badanych rodziców twierdzi, że ich dziecko lub dzieci oglądają patostreamy.
- Blisko 90% badanych uważa, że patostreamy są szkodliwe.
- Aż 80% respondentów oczekuje, że niepożądane treści blokować/usuwać będą administratorzy stron i portali. 46% jest zdania, że powinna robić to policja a 21%, że prokuratura.

Wybrane statystyki na temat patostreamów z badań „Nastolatki 3.0”, DBRiO, Warszawa 2019

8.4 Patostreamy

W badaniu uczniowie byli pytani również o zjawisko tzw. patostreamów, czyli materiałów wideo, których popularność wiąże się z pojawiającymi się w nich wulgaryzmami, obscenicznymi treściami czy przemocą.

Wykres 36. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie „Czy oglądasz tzw. patostreamy (nacechowane wulgaryzmami, obscenicznością i/lub przemocą internetowe audycje video, często nadawane na żywo)?” wśród wszystkich respondentów; n=966.

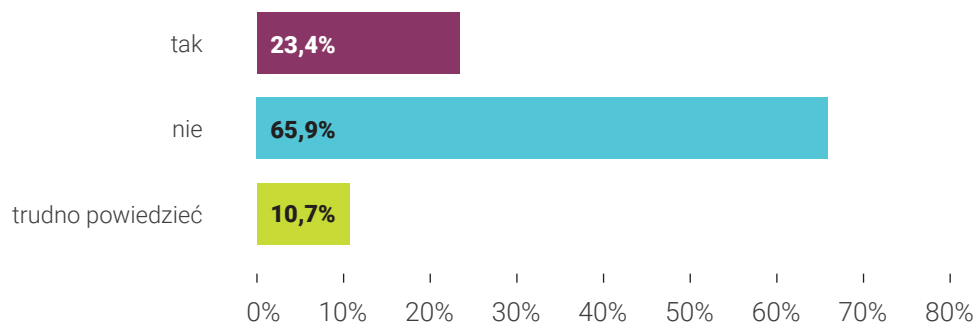

Tabela 37. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie „Czy oglądasz tzw. patostreamy (nacechowane wulgaryzmami, obscenicznością i/lub przemocą internetowe audycje video, często nadawane na żywo)?” wśród wszystkich respondentów oraz z podziałem na płeć i typ szkoły; n=966.

	Wszyscy	Szkoły podstawowe i gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne	Dziewczeta	Chłopcy
Tak	23,4%	20,8%	26,8%	14,9%	31,7%
Nie	65,9%	68,6%	62,2%	76,1%	56,0%
Trudno powiedzieć	10,7%	10,6%	11,0%	9,0%	12,3%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Blisko co piąty badany oglądał treści tego typu, (patrz Wykres 36.). Dwukrotnie częściej byli to chłopcy (blisko 32%) niż dziewczęta (14,9%), (patrz Tabela 37.). Chłopcy częściej oglądali je dla rozrywki, z kolei dziewczynki – z ciekawości. Aż 13% badanych

wskazało, że trafiło na takie treści przez przypadek, (patrz Wykres 37.). Natomiast starsi uczniowie blisko trzykrotnie częściej niż młodsi trafiają na patostreamy przez polecenie znajomego, (patrz Tabela 38.).

Wykres 37. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie „Dlaczego oglądałeś/aś patostreamy?” wśród wszystkich respondentów; n=328.

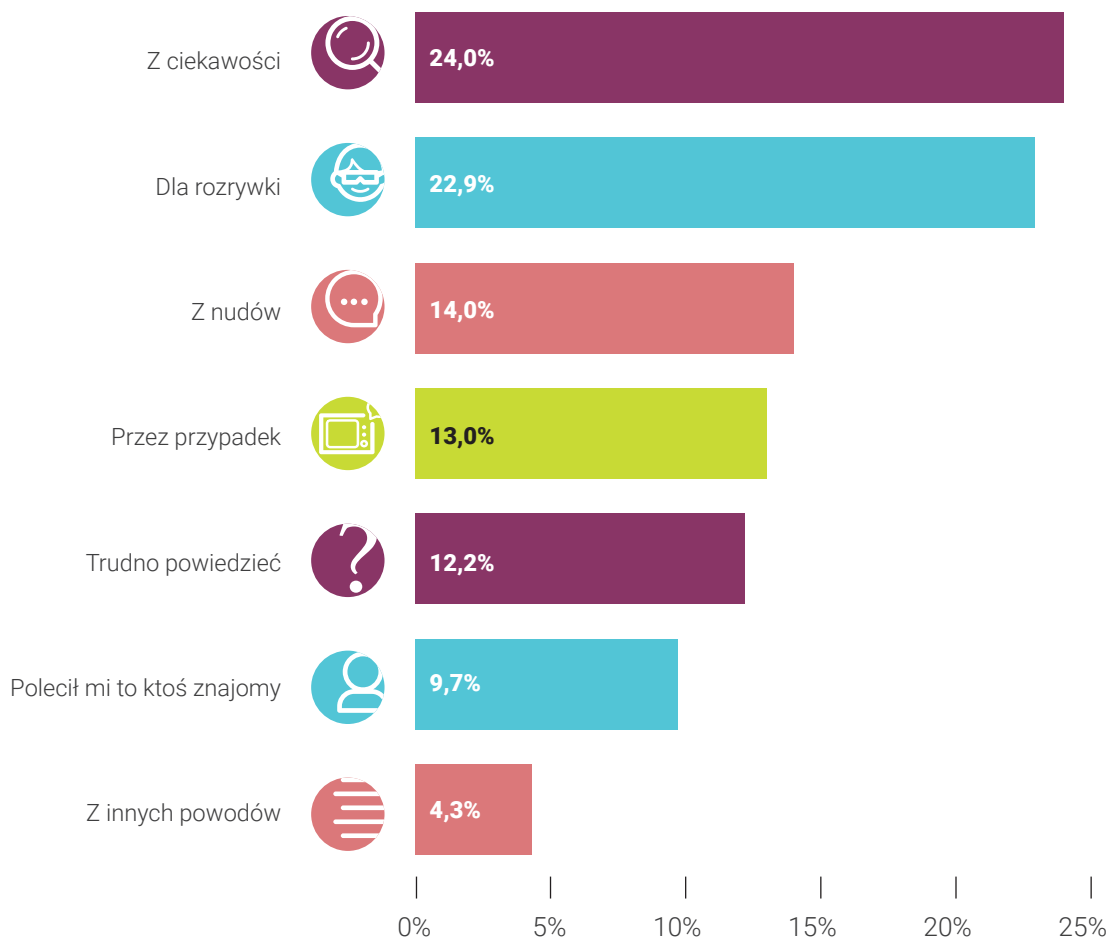

Tabela 38. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie „Dlaczego oglądałeś/aś patostreamy?” wśród wszystkich respondentów oraz z podziałem na płeć i typ szkoły; n=328.

	Wszyscy	Szkoły podstawowe i gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne	Dziewczęta	Chłopcy
Polecił mi to ktoś znajomy	9,5%	5,2%	14,7%	10,5%	8,9%
Z ciekawości	24,2%	23,7%	24,4%	25,4%	23,5%
Dla rozrywki	22,9%	24,3%	21,2%	15,8%	26,8%
Z nudów	14,1%	16,8%	10,9%	9,6%	16,4%
Przez przypadek	12,8%	12,7%	13,5%	19,3%	9,4%
Z innych powodów	4,3%	4,0%	4,5%	5,3%	3,8%
Trudno powiedzieć	12,2%	13,3%	10,9%	14,0%	11,3%
Ogólne	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

DZIAŁ BADAŃ RYNKU I OPINII

NASK Państwowy Instytut Badawczy
ul. Kolska 12
01-045 Warszawa

Recepcja
+48 22 380 82 00

Sekretariat
+48 22 380 82 04, +48 22 380 82 01

nask@nask.pl

nask.pl